
Tweede leg in een tweede nest

Onderzoek haalt stereotypen onderuit

GIJS BEETS

Anders dan vaak wordt gedacht hebben meer vrouwen dan mannen kinderen van verschillende partners. Meestal wonen de kinderen van verschillende vaders bij hun moeder. Voor de vaders is dan sprake van een 'tweede nest'. Uit onderzoek blijkt dat de relatie van de vader met zijn kinderen uit het 'eerste nest' meermalen danig is verstoord. Verder blijkt het stereotype beeld van de oudere man die er met een jonge vrouw vandoor gaat en vervolgens weer een gezin sticht niet met de werkelijkheid overeen te komen.

Foto: Marcel Minnée

In Europees verband wordt in een groot aantal landen momenteel de Generation and Gender Survey (GGS) uitgevoerd. Onderdeel daarvan is een studie naar 'tweede nest ouderschap'. Het is voor het eerst dat er onderzoek wordt gedaan naar mensen die minstens twee kinderen hebben van verschillende partners. Voor een klein aantal landen zijn al resultaten bekend. De Nederlandse gegevens zijn gebaseerd op de Netherlands Kinship Panel Study (NKPS).

Momenteel hebben in Nederland naar schatting 270.000 mensen biologische kinderen van ten minste twee verschillende partners, onder wie 142.000 vrouwen en 128.000 mannen. Op jongere leeftijd (tot 40 jaar) gaat het vooral om vrouwen en op oudere leeftijd (vanaf 40 jaar) vooral om mannen (figuur 1). Per leeftijdsgroep komt het aandeel echter niet boven de drie à vier procent uit. Verreweg de meeste mannen en vrouwen die met een tweede partner kinderen krijgen, zijn nog niet zo lang gescheiden. Het beeld van de oudere man die er met een jonge vrouw vandoor gaat en vervolgens weer een gezin sticht klopt dus niet met de werkelijkheid.

Tweede leg in een tweede nest

Als vrouwen met een volgende partner kinderen krijgen wonen al haar kinderen meestal bij haar ('in haar nest'), zowel die van de eerste als die van de tweede 'leg', althans zolang ze nog niet zelfstandig wonen. De tweede leg van mannen resulteert meestal ook fysiek in een tweede nest: omdat kinderen na echtscheiding meestal bij de moeder blijven wonen wordt alleen hij met een tweede nest geconfronteerd. Dat is zeer waarschijnlijk de reden dat we bij 'tweede nest' vooral aan mannen denken. Voor alle duidelijkheid: onder tweede nest wordt verstaan het hebben van eigen biologische kinderen met ten minste twee verschillende partners. De kinderen hebben dus een halfbroer en/of -zus. Wanneer iemand er naast de eigen kinderen bij een volgende partner stiefkinderen bij krijgt, wordt niet gesproken van tweede nest behalve wanneer er opnieuw eigen kinderen worden geboren en er dus sprake is van zowel stiefbroers en/of -zussen als van halfbroers en/of -zussen.

Band vader-oudste kind onder spanning

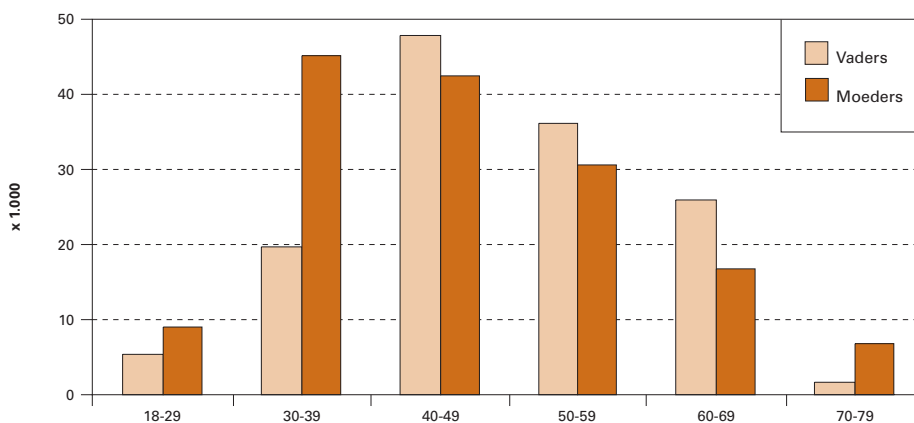
Bij een tweede nest heeft de biologische ouder de kinderen die hij/zij heeft gekregen vanaf de geboorte gekend. De levenslange bloedband met een of meer kinderen die na verloop van tijd ergens anders gaan wonen en die er een of meer halfbroers en/of -zussen bij krijgen, is meestal een veel hechtere band dan die welke met stiefkinderen zal worden opgebouwd.

In het verleden ging het bij een tweede nest vooral om verweduwd die in een nieuwe relatie weer kinderen kregen. Omdat de kinderen in die situatie bleven wonen bij de enige overlevende biologische ouder was de band ouder-kinderen over het algemeen goed. Dit type komt ook nu nog voor in een land als Georgië, zo blijkt uit de eerste GGS-resultaten.

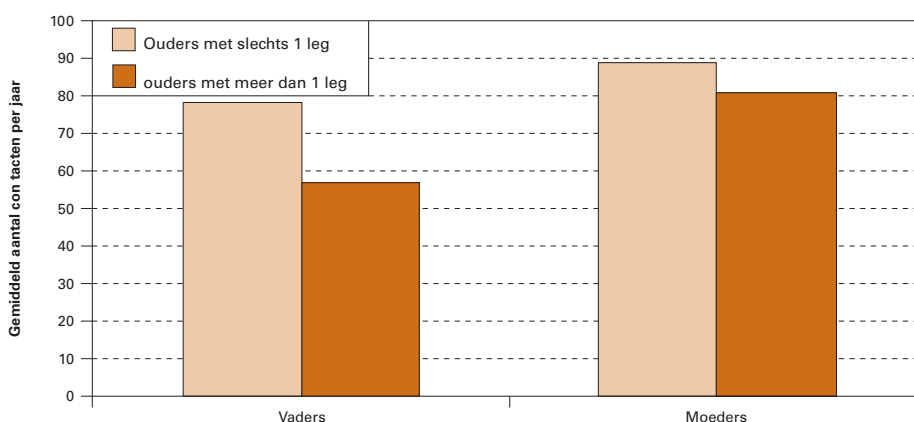
Nu komt in Nederland het type tweede nest het meest voor waarbij na een eerste relatie (waarin een of meer kinderen zijn geboren) de partners uiteen gaan en een nieuwe relatie aangaan (waarin opnieuw kinderen worden geboren). Meestal zijn beide biologische ouders dus nog in leven en is het leeftijdsverschil tussen de kinderen uit de beide nesten dus maar heel klein.

Uit onderzoek onder oudste kinderen die ten minste 18 jaar zijn en niet meer bij de biologische ouders wonen blijkt dat de band tussen het oudste biologische kind en de vader veel meer is verstoord dan die met de moeder indien er sprake is van een tweede nest (figuur 2). Kennelijk is het voor 'tweede nest' vaders veel moeilijker om goede contacten te onderhouden met hun oudste kind dan voor de moeder. De meest logische verklaring daarvoor is dat dat kind veel langer bij de moeder heeft gewoond, en dat de vader niet bij machte is geweest om zijn kind(eren) uit het eerste nest op identieke wijze op te voeden als die uit zijn tweede nest. Zijn oudste kind werd een tijd lang heen en weer geslingerd tussen de biologische moeder en de stiefmoeder en dat is niet bevorderlijk voor een duidelijke en consistente opvoedlijn. Het lijkt erop dat de vader niet meer in staat is om dezelfde solidariteit op te brengen met al zijn kinderen. Indien daardoor halfbroers en -zussen later in hun

Figuur 1. Aantal (x 1.000) vaders en moeders met biologische kinderen van ten minste twee verschillende partners (tweede nest), Nederland (schatting op basis van NKPS-cijfers)

Figuur 2. Gemiddeld aantal contacten per jaar met het oudste biologische kind (18+, uitwonend), ouders met slechts 1 versus ouders met meer dan 1 leg (Bulgarije, Duitsland, Frankrijk, Georgië, Rusland)

leven niet alleen conflicten hebben met hun vader (ouders) maar ook met elkaar dan zou dat een extra handicap voor hen kunnen zijn om zelf stabiele relaties aan te gaan en te kiezen voor kinderen. Want een erg gemakkelijk voorbeeld hebben zij dan niet gehad.

Tot slot

Er is nauwelijks demografische literatuur over het verschijnsel 'tweede nest', wel over (echt)scheiden en opnieuw beginnen en hoe dan om te gaan met eventuele kinderen. In de literatuur zijn er aanwijzingen dat vrouwen alleen zouden doorgaan indien zij hun kind(eren) nog niet volledig hebben gerealiseerd. Bij mannen ligt dat waarschijnlijk anders: zij gaan vooral door indien hun nieuwe partner zelf nog geen kinderen en een pertinente kind(eren) heeft. Partners die allebei al kinderen hebben uit een eerdere relatie kiezen waarschijnlijk slechts bij uitzondering voor een kind dat hun nieuwe liefdesrelatie bezegelt.

Drs. G.C.N. Beets, NIDI; e-mail: beets@nidi.nl

GENERATIONS AND GENDER SURVEY

De gegevens voor dit artikel zijn afkomstig uit het kleine aantal Europese landen waarvoor zojuist de data van de Generation and Gender Survey (GGS) al beschikbaar zijn gekomen. Dit onderzoek, gecoördineerd door de Economic Commission for Europe (Verenigde Naties, Genève) wordt gehouden in een veel groter aantal landen maar het zal nog even duren voordat de gegevens uit de eerste panelronde voor al die landen beschikbaar zijn. De Nederlandse gegevens komen uit de met GGS vergelijkbare Netherlands Kinship Panel Study (NKPS).

Op een in mei 2008 in Genève gehouden conferentie 'How generations and gender shape demographic change' werden ruim 20 presentaties verzorgd over zeer uiteenlopende GGS-onderwerpen, vooral gericht tot beleidsmakers. In de sessie 'Realities of parenthood and childbearing' werd een paper gepresenteerd over het tweede nest. Dit artikel is daarvan een samenvatting.